

موقوفه آخوند ملاحسن سعادت یار

حمیدرضا میرمحمدی

مقدمه

موقوفه‌ای که در پی متن آن بازخوانی شده از جمله این موقوفات است. از زندگانی واقف، موحوم آخوند ملاحسن سعادت یار اطلاع زیادی در دست نیست ایشان فرزند آقا حسین بن ملاحسن کبیر فرزند علامه آقا جمال خوانساری فرزند علامه آقا حسین خوانساری مدفون در قبرستان تخت فولاد اصفهان است و خاندان سعادت یار خود را از سلسله علامه آقا حسین خوانساری می دانند (عطار نامه، عبدالوهاب سعادت یار، ص ۳۹۴). از مرحوم ملاحسن بن ملاحسن کبیر، مسجد کوچکی در محله بالاده خوانسار به یادگار مانده است که تاریخ انشاء وقف نامه سنگی آن که در مسجد نصب است سال ۱۲۷۵ هـ. ق است. ظاهراً مرحوم آخوند ملاحسن در قبرستان مجاور مسجد مزبور مدفون است ولی سنگ قبرهای این قبرستان در سال های اخیر در ساختمان نهرهای آب اراضی زراعی اطراف مسجد مورد استفاده قرار گرفته و از بین رفته است لذا تاریخ وفات ایشان به دست نیامد.

شهر خوانسار در استان اصفهان از جمله مراکز شهری کهن با سابقه درخشان فرهنگی است. آثار موجود بیانگر سابقه بیش از یک هزار ساله آن است اما اکثر آثار فرهنگی و مذهبی آن مربوط به عصر صفویه است. تعداد قابل توجه علما و فضلاء خوانسار همواره از عصر صفویه تا کنون این شهر را به عنوان یک شهر فرهنگی- مذهبی مطرح کرده است. پابندی این مردم به مذهب به نحوی است که بسیاری از نمادهای مذهبی موجود در داخل شهر برخاسته از بنیادهای دینی است. در این میان فرهنگ وقف به ویژه وقف بر سید و سالار شهیدان ابا عبدالله الحسین (ع) به صورتی است که هر چه زمان می گذرد بر تعداد این موقوفات افزوده می گردد شاید به همین سبب است که در اکثر ماه های سال مجالس سوگواری و مرثیه خوانی سید و سالار شهیدان چه به صورت عمومی در تکایا و حسینیه ها و چه در منازل به صورت دوره ای برقرار است.

هوالواقف

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الواقف على قلوب العارفين والعارف بقلوب الواقفين والصلوة والسلام على محمد وآله الطاهرين

دهر الداهرين

اما بعد، چون مرحوم مبرور خلد آشتیان الواصل الى جوار رحمة الله الغفار آخوند ملاحسن سعادت يار غفره الله در حال حيوه خود مقداری معين از زمين ايتياعی خود را که واقعه در صحراى يسارج^۱ و مشهور به زمين چهارباغ^۲ است و در چند سال قبل وقف نموده بود و به فاصله اندکی به جوار رحمت ايزدی پيوسته ورثه آن مرحوم که غالباً صغير بودند عمل به موجب وقف نامه نمودند قبض و اقباض متحقق نگريد، بلکه معامله مالکی و ملكی و ساير مُناقيات وقف را در آن به عمل می آوردند تا در اين وقت به تاريخ اواخر جمادى الاخره که در سنه [۱۳۱۹] هزار و سيصد و نوزده هجری است کبار ورثه بيدار و هوشيار گرديده و صغار آنها کبار شده رعایتاً للاحتياط و ترخماً بحال الواقف المرحوم المرقوم و قربه الى الله تعالى و طلباً لمرضاته مجدداً ذکوراً و اناثاً بدون الاستثناء و رغبت به نام نامی و اسم سامی مرحوم آخوند ملاحسن... واقف را وقف مؤبد و حبس مخلد نمودند تمامی پانزده قفيز که یک جريب^۳ و نيم اراضی است از همان زمينی را که مشهور به زمين چهارباغ است آن طرف بالای آن قطعه که تمامی آن تقريباً چهار جريب و نيم اراضی است و محدود به قطعه باغ مشجر حکيم بنيامين اسرايیلی از سمت فوق و رودخانه از طرف تحت زمين و به خانه و باغ زمين عالیشانان آقا محمد مهدی و آقا ابوالقاسم خلفان مرحوم آقا عبدالله آقا محراب از سمت مشرقی و به خانه و باغ حاجی آقا جان از جهت مغربی آن که از پانزده قفيز که وقف شده است آن طرف بالای اين قطعه به اين حدود است که طول پانزده قفيز عرض همين زمين است محاذی باغ حکيم بنيامين مرقوم که خيابان مشترک فاصله فيما بين آنها سی متر است و فيما بين پانزده قفيز وقفی و باغ يهودی مرقوم و عرض اين پانزده قفيز از طرف طول قطعه مزبور علامتی در منتهی اليه آن از علامت تالب رود آب اختصاص به واقفين آتیه الذکر دارد.

به انضمام توابع آن از شرب تابعه و راه و روند و جوی و جدول و ممر و مدخل و مالم تمر و لم يذکر واقعه در صحراى يسارج تحت نهر يسارج مادام الارض بسيطاً و السماء محيطاً بر حضرت خامس آل عبا بانی ثقلين حجت خافقين ذبيح در خاک و خون غلظيده آل مخصوص رتبه من احب الحسين احب الله^۴ منصوص مرتبه حسين و منی و انا من حسين سيد شباب اهل الجنة امام الانس و الجنة ريحان چمن رسالت و ارغوان گلشن و لايت مولينا و مولی الكونين ابی عبدالله الحسين عليه السلام همه ساله الى [آن] يثر الله الارض و من عليها منافع پانزده قفيز زمين مزبور به توسط متولی اتی الذکر بعد از وضع منال ديوانی و پس از [وضع] عشر حق التولية به مصرف عزاداری و عزاداران سيد مظلومان ارواح العالمين لترتبه الفداء برسانند و کلیه منافع آن را بعد از وضع عشر متولی و منال در هر سال به مصرف موقوف

علیه در هر دوری به هر طوری که مرسوم و معمول این زمان است برسانیده باشند و از انعقاد مجلس روضه خوانی با اطعام عزاداران و انعقاد مجلس با اکتفای به میوه و قلیان اختیار با متولی است که به هر نحو صلاح بدانند صرف نمایند و به اطلاع جناب مستطاب شیخ العلماء و المحققین الاقطاب فخر المتتبعین، زینة المنار آقا میرزا محمد حسین صدر الذاکرین سلمه الله و جناب مستطاب فضائل مآب معارف اکتساب آخوند ملامحمد باقر سلمه الله ماداماً حياً می باید به مصرف برسد که آن یک داماد واقفین و این یک عمه زاده آنهاست که ثواب و برکات این عمل ان شاء الله عاید و واصل روح پرفتوح مرحوم ملاحسن مرقوم که فی الواقع او واقف بود بشود و سایرین نیز از این خوان فیض توشه و از این خرمن احسان خوشه برند و تولیت مفوض است با عالیشانان زیدتاً الأماثل و الاوائل آقا عبدالمجید^۲ و آقا عبدالمسیح^۳ مشار الیهما وفقهما الله که هر دو ارشد و اصلح اولاد مرحوم ملاحسن واقف مرقوم هستند مادام الحیوة با اولاد ذکور آنها نسلأ بعد نسل و عقباً بعد عقب معاً بتقدیم الذکور علی الاناث و اولادهم علی اولادهن و مع الانقراض با اورع علمای بلد است و واقفین حالیه عالیشانان رفعت مکانان آقا میرزا عبدالکریم و آقا عبدالمجید و آقا عبدالمسیح مشار الیهما هستند و همشیره آنها عصمت پناه شهر بانو خانم زوجه جناب آقا میرزا محمد حسین مرقوم و والده آنها عفت پناه بیگم جان خانم از بابت ارث یک نفر دختر متوفیه که بعد از مرحوم ملاحسن فوت شده است و عالیشان آقا عبدالرحیم که برادر مشار الیهما از مادر دیگر است و قفاً صحیحاً شرعياً و تحقق القبض و الاقباض و القبول ممن له القبض و القبول فی یوم السابع و العشرین من شهر جمادی الاخره من سنة ۱۳۱۹، هزار و سیصد و نوزده هجری فالتخلفون عن ذلك هم الملعونون و ﴿اولئک یلعنهم الله و یلعنهم اللّاعنون﴾^۴

حواشی و مهرها

هو الواقف - اعترف الحاضرون من اولاد الواقف المرحوم بوقوع الوقف... مجدداً رعاية الاحتياط و تحقیق القبض و الاقباض لدى فی شهر رمضان ۱۳۱۹ [مهر] «عن الراجی محمد بن محمد رضا»
هو الواقف - لقد وقع الوقف المرقوم بها رقم فی المتن و الهامش لدى الاقل فی ۲۷ شهر جمادی الاخر من سنة یک هزار و سیصد و نوزده ۱۳۱۹ [مهر] «الراجی محمد حسن بن محمد رضا»
هو - قد وقع الوقف علی النحو المسطور فی الورقة لی غیاب الآقا عبدالکریم المرقوم لدى مع تحقق القبض لدى فی شهر جمادی الثانی سنة ۱۳۱۹ [مهر] «الراجی محمد تقی بن محمد جعفر»
هو - قد وقع الوقف المرقوم علی النحو المزبور فی غیاب الآقا عبدالکریم مع تحقق القبض لدى و ذلك فی شهر جمادی الثانی سنة ۱۳۱۹ [مهر] «الراجی محمد تقی بن محمد جعفر»
هو - علی النحو المرقوم فی الورقة لدى و حرّرها اقل العباد [مهر] «الواثق بالله اسمعیل بن محمد عبدالله»

وقف الواقعة بما رقم فی الورقة و حررها لدى الاقل [مهر] «الراجی حسن بن عبدالغفار الموسوی»
 هو - وقعت صیغة الوقف ثانياً على التفصیل المزبور و تحقق القبض و الاقباض فی ... جمادی الآخر سنة
 ۱۳۱۹ و حرره الاقل [مهر] «نظام الشریعه»^۱
 هو - وقعت الواقعة على وجه الصحه و اقرّ عبد الحمید بما رقم فيه لدى [مهر] «الوائق بالله اسمعیل بن
 محمد علی موسوی»
 هو - لقد ثبت وقوع الوقف و القبض و الاقباض سطر لدى فی شهر جمادی الثاني ۱۳۲۴ [مهر] «عبد
 الراجی محمد علی»
 قد تحقق وقوع الوقف بما سطر فی الورقة و اقرّ آقای عبد المجید بما نمى اليه لدى شهر رجب المرجب
 ۱۳۲۴ [مهر] «محمد حسن بن باقر الرضوی»
 هو - قد تحقق وقوع الوقف و شرایط و اقرّ آقا عبد المسیح لدى [مهر] «محمد حسن بن محمد باقر
 الرضوی» [مهر] «الراجی محمد بن جعفر» [الموسوی]

پی نوشتها

۱. یساروج [یسارج] یکی از نه‌های یازده‌گانه جاری در داخل شهر خوانسار است که سمت شمال شهر خوانسار را مشروب می‌سازد [جغرافیای خوانسار، ج ۲، ص ۳۰۸]
۲. چهارباغ یکی از محله‌های قدیم شهر خوانسار است که در سمت شمال شهر مجاور رودخانه خوانسار واقع است.
۳. محل نقطه چین در ورقه پاره شده و خوانا نیست.
۴. جریب مرسوم ۱۰۰۰ متر مربع است و هر جریب معادل ده قفیز است بنابراین یک جریب و نیم معادل پانزده قفیز می‌باشد.
۵. حدیث نبوی.
۶. حدیث نبوی.
۷. مرحوم عبدالمجید فرزند واقف مدفون در قبرستان شرقی شهر خوانسار متوفای محرم سال ۱۳۶۸ ه. ق است.
۸. مرحوم آقا عبدالمسیح فرزند مرحوم واقف مدفون در قبرستان شرقی شهر متوفای نوزدهم محرم سنه ۱۳۶۴ ه. ق است.
۹. بخشی از آیه ۱۵۹ سوره بقره.
۱۰. میرزا رضا ملقب به نظام الشریعه متخلص به بدیع فرزند محمد از شعرای خوانسار در سال ۱۲۶۸ ه. ق در خوانسار متولد و در سال ۱۳۲۹ وفات یافت و در قبرستان شرقی خوانسار مدفون گردید ولی خط رقاع و ثلث و نسخ را بسیار زیبا می‌نوشت و در ساختن ماده تاریخ تبحر فوق‌العاده داشته است. نظام الشریعه از مشروطه خواهان خوانسار بوده است. [اختران فروزان خوانسار، حمیدرضا میرمحمدی، ص ۱۱۶]